

Bijlage 1 Definities en cijfers schoolverzuim

1. Definities schoolverzuim

In de Leerplichtwet 1969 (hierna: de Leerplichtwet) worden verschillende soorten schoolverzuim onderscheiden:

- 1) Relatief verzuim. Er is sprake van relatief verzuim als een leerplichtige jongere *wel* op een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden les- of praktijktijd verzuimt. Volgens de Leerplichtwet zijn scholen alleen verplicht om die gevallen te melden waar sprake is van ongeoorloofde afwezigheid van in totaal zestien uren les- of praktijktijd gedurende een periode van vier opeenvolgende lesweken. Deze gevallen van schoolverzuim worden geacht zo zorgwekkend te zijn dat er verder onderzoek en interventie nodig is. De school zelf blijft verantwoordelijk voor het korter durende verzuim. Bij relatief verzuim wordt in de praktijk nog onderscheid gemaakt tussen luxe verzuim en signaalverzuim.
 - a) Luxe verzuim treedt op als een leerling zonder toestemming tijdens de schoolperiode met vakantie gaat. Ouders nemen hun kinderen tijdens de schooltijd mee op vakantie om files te vermijden of met goedkopere vliegtickets weg te kunnen.
 - b) Signaalverzuim is verzuim dat samenhangt met achterliggende problemen van de leerling. Een leerling wordt bijvoorbeeld gepest en wil niet meer naar school.
- 2) Absoluut verzuim. Er is sprake van absoluut verzuim als een leerplichtige jongere *niet* op een school staat ingeschreven.

2. Cijfers omvang verzuim

In 1994 is in de Leerplichtwet de bepaling opgenomen dat Burgemeester en Wethouders jaarlijks aan de minister van OCW opgave doen van “de omvang en behandeling van het aan hen gemelde schoolverzuim in hun gemeente”. Doel van deze bepaling is om de minister te voorzien van de meest essentiële kwantitatieve beleidsinformatie over het toezicht op de leerplicht.

De meest recente leerplichtgegevens van het schooljaar 2008-2009 zijn hieronder beschreven.

2.1 Absoluut verzuim

Tabel 1. Absoluut verzuim per schooljaar

Schooljaar	Aantal
2005 - 2006	5.897
2006 - 2007	5.119
2007 - 2008	5.616
2008 - 2009	6.241

Tabel 2. Absoluut verzuim. Laatst genoten onderwijs en % terugleidingen (schooljaar 2008 – 2009)

	% absoluut verzuim	w.v. weer ingeschreven (%)
(speciaal) Basisonderwijs	20	23
(Voortgezet) speciaal onderwijs	7	9
Voortgezet onderwijs	27	27
Beroepsonderwijs	22	19
Onbekend	7	4
Geen onderwijs ¹	17	18
Totaal	100 (= 6.241)	100 (= 3.579)

Ten opzichte van het schooljaar 2007-2008 is in het schooljaar 2008-2009 het absoluut verzuim gestegen met 11%. Absoluut verzuim houdt in dat ouders hun leerplichtige kind bewust thuis houden. Een leerplichtig kind staat dan wel ingeschreven bij de gemeentelijke basis administratie (GBA), maar is niet ingeschreven op een school. Door een goede registratie van de GBA en de scholen en de opsporing van de leerplichtambtenaar, worden leerplichtigen naar het onderwijs (terug)geleid. Dit is in bijna 60% van de gevallen gebeurd.

¹ Geen onderwijs: indien bij het aanvragen van een vrijstelling op grond van artikel 5, onder a nog geen onderwijs werd genoten of indien vrijstelling op grond van artikel 5 onder b wordt gegeven voordat het kind is ingeschreven in een schooltype voor leerplichtig onderwijs.

2.2 Relatief verzuim

Tabel 3. Relatief verzuim en luxe verzuim per schooljaar

	Totaal relatief Verzuim	w.v. luxe verzuim	Luxe verzuim (% tot)
2005 – '06	43.745	4.998	11
2006 – '07	49.548	4.532	9
2007 – '08	55.784	6.068	11
2008 – '09	62.693	6.517	10

Tabel 4. Herkomst relatief verzuim.

	Totaal (%)	W.v. luxe verzuim (%)
(Spec.) basisonderwijs	19	73
Voortgezet spec. Onderwijs	5	2
Voortgezet onderwijs	60	24
Beroepsonderwijs	13	1
Onbekend	3	0
Geen onderwijs	0	0
Totaal (= 100 %)	100 (= 62.693)	100 (= 6.517)

De afgelopen twee jaren is er een aantal maatregelen gerealiseerd om het melden van verzuim te verbeteren. Meldtermijnen zijn geharmoniseerd, het Digitaal Verzuimloket is ingevoerd en in het afgelopen jaar is veel aandacht geweest voor het op orde krijgen van de verzuimregistratie van de mbo-instellingen.

De cijfers laten een stijging zien van het schoolverzuim van 12%. Gezien de genomen maatregelen lag dit in de lijn der verwachting. Een stijging van het verzuim wil niet per se zeggen dat het verzuim ook daadwerkelijk is toegenomen, maar het geeft een scherpere foto van het schoolverzuim. Dit is goed, want om schoolverzuim aan te pakken, moet het eerst zichtbaar zijn.

Het luxe verzuim is ten opzichte van 2007-2008 toegenomen met 7%. Circa 10% van het relatieve verzuim is luxe verzuim (tabel 3). Het is goed om te zien dat het luxe verzuim ten opzichte van vorig jaar relatief gezien afgenomen is. Bijna drie vierde van het luxe verzuim vindt plaats in het (speciaal) basisonderwijs en circa een vierde in het voortgezet onderwijs (tabel 4). Mogelijke oorzaken van dit verschil zijn dat het basisonderwijs meer dan het voortgezet onderwijs alert is op het signaleren van luxe verzuim en ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs gaan vaker zonder hun kinderen in de schoolperiode met vakantie. Kinderen in het voortgezet onderwijs zijn zelfstandiger en kunnen meestal wel enige tijd alleen thuis blijven.

Waar in de voorgaande jaren in alle sectoren het verzuim toenam, zijn er dit jaar opvallende verschillen (tabel 5). Het meest opvallend is dat het aantal meldingen van verzuim in het beroepsonderwijs bijna is verdubbeld. Het kan niet anders zijn dat dit te maken heeft met de maatregelen die de mbo-instellingen het afgelopen schooljaar hebben genomen om hun verzuimregistratie te verbeteren. De stijging van het schoolverzuim in het afgelopen schooljaar wordt daarom voor meer dan de helft veroorzaakt door het beter melden in het beroepsonderwijs.

Tabel 5. Vergelijking herkomst relatief verzuim 2008-2009 t.o.v. 2007-2008

	2007-2008	2008-2009	Procentuele mutatie
(Spec.) basisonderwijs	11.678	11.741	1
Voortgezet spec. Onderwijs	3.205	3.043	-5%
Voortgezet onderwijs	35.867	37.987	6%
Beroepsonderwijs	4.315	8.343	93%
Overig	719	1.669	132%
	55.784	62.693	12%

2.3 Processen-verbaal

Tabel 6. Processen verbaal per schooljaar

	Absoluut verzuim	Luxe verzuim	Signaalverzuim	Totaal (= 100 %)
2005 – '06	3%	22%	75%	5.209
2006 – '07	3%	23%	74%	5.763
2007 – '08	2%	21%	77%	8.566
2008 – '09	2% (190)	22% (2060)	76% (7112)	9.362

Het aantal processen-verbaal is met 9% toegenomen ten opzichte van het schooljaar 2007-2008. Een mogelijke verklaring is dat het Openbaar Ministerie meer prioriteit geeft aan leerplichtzaken, zodat het proces-verbaal ook gebruikt kan worden als instrument om de verzuimer en/of diens ouders ertoe te bewegen mee te werken aan het oplossen van de achterliggende problemen. Hiermee kunnen problemen structureel worden opgelost. Wel dient in gedachten te worden gehouden dat zowel het aantal processen-verbaal als het schoolverzuim is toegenomen. Dat het aantal processen-verbaal meestijgt met de toename van registratie van verzuim is een teken dat goede handhaving van de Leerplichtwet plaatsvindt.

Verhoudingsgewijs is het aandeel processen-verbaal voor signaalverzuim hoger dan voor het luxe verzuim en het absoluut verzuim (tabel 6). Een mogelijke verklaring kan de volgende zijn. Enerzijds zijn de gemeenten zich in de loop van de jaren meer gaan concentreren op het behandelen van signaalverzuim. Anderzijds zijn er in de loop van de jaren meer aangepaste 'trajecten' ontwikkeld die

voor absolute verzuimers een aantrekkelijk alternatief bieden om onderwijs te blijven volgen. Het gebruik van het instrument proces-verbaal is voor hen daardoor minder vaak noodzakelijk.